

INFORMATIKA – alpműveltségi ismeretek

Az informatika – szinte napról napra megújuló eszközrendszerének, alkalmazási körének köszönhetően – alapvetően befolyásolja, sőt átalakítja a műveltségképet. Megjelent önálló blokkként a Nemzeti Alaptantervben is (ennek eddigi összes változatában), így előbb-utóbb minden általánosan képző oktatási intézményben fontos szerephez jut. Néhál a számítástechnika tantárgy utódaként kelt máris életre, vagy éppen a technika tantárgy részeként. Van, ahol fakultációs formában, van ahol kötelezően tanítják, mégpedig a legváltozatosabb korcsoportokban.

A tanárok és diákok munkáját mindezeidig az alapismereteket összefoglaló tankönyv nem segítette. Néhál házilag készített és sokszorosított jegyzetekkel, vagy felhasználóknak írt kézikönyvekkel, ezek fénymásolatának közreadásával tanítottak, tanultak. Egy-egy anyagrészhez, programcsomaghoz ugyan jelentek meg oktatási célú segédanyagok, de ezek nem feleltek meg a tankönyv kritériumainak. Pedig elengedhetlenül fontos, hogy az általános műveltség részeként, kötelezően tanított informatikai ismeretek elsajátítását tankönyv is segítse. Nem elég sem a számítógép képernyője előtt ülni, sem „szájhagyomány” útján közvetíteni a tudnivalókat. A diákok kezébe tankönyvet kell adni. E hiányosságot igyekszik pótolni a számítástechnikát-informatikát hosszú évek óta tanító *Jánosy Zoltán* tanár úr *Informatika alpműveltségi ismeretek* című könyve.

Kíváncsian vettem kezembe, hiszen a címe alpműveltségről beszél. Vajon mit jelent a szerző számára ez a szó? Valóban tartalmazza-e a könyv a legfontosabb általános műveltségi és alkalmazói ismereteket? Nyilvánvaló, hogy a születőben levő új informatika tantárgy végleges tartalmát, óraszámát még szakmai viták sora fogja befolyásolni, alakítani. Mégis úgy érzem, a könyv igen találon foglalja össze és rögzíti azokat az ismereteket, amelyeket az elkövetkező évtizedben – a várható technikai fejlődést is tekintetbe véve – tanítanunk kell.

A könyv több tanéven át hasznos segítő társ lehet. Nem kötődik szorosan egyetlen évfolyamhoz sem, tartalma és olvasmányos nyelvezete alapján a 12-16 éves korosztályt célozza meg. „Időtállóságát” az is biztosítja, hogy nem kapcsolódik konkrét géptípushoz és nem célja konkrét programnyelv bemutatása. Az algoritmusok megfogalmazását például folyamatábrával, stuktogrammal és mondatszerű leírással tanítja. Ezt követően a helyi lehetőségeken múlik az, hogy a diákok készítenek-e egyszerűbb programokat és milyen konkrét nyelven. A könyv nem programozást tanít, csak bemutatja az ahhoz vezető utat. Nagyobb hangsúlyt kapnak viszont az alkalmazói programrendszerek (szövegszerkesztés, adatbázis-kezelés, kiadványtervezés), ennek alapjait feladatokon át, de konkrét szoftvertől függetlenül igyekszik bemutatni. Így válik a tananyag rugalmassá, jobban kihasználhatóvá.

A bevezető fejezetek az információval, ennek sokszínű megjelenésével, majd az informatika definíciójával foglalkoznak. A számítógép és a programozás fejlődéstörténetét, legfontosabb állomásait is nyomon követhetjük itt. Megismerkedhetünk a számítógép felépítésével, fontosabb perifériáinak kezelésével. Hasznos ergonómiai, munkavédelmi, sőt etikai tanácsokat is kaphatunk (pl. lemezkezelés, állományvédelem, adatbiztonság, vírusvédelem stb).

Az *Állományok létrehozása, használata* című fejezet a diákokat alkotásra ösztönzi. A megválasztott szoftverrel levelet, körlevelet, rajtot, grafikont, adatbázist stb. készíthetnek, miközben alapfokon megismerik a konkrét számítógép rendelkezésre álló szoftveireit, és a gyakorlat során a nélkülözhetetlen file-műveleteket. Ezek azok a legfontosabb alapismeretek, amelyeket az általános műveltség, illetve a sokat emlegetett „újfajta írásbeliség” részeként elvárhatunk.

Igen hasznos a könyvet záró fejezet is, amely a számítógép alkalmazásának egyes területeiről mutat be példákat: az ipari tervezésektől, vezérlésektől kezdve a könyvtári alkalmazásokon és a zeneszerzésen át az egészségügyi felhasználásig. Íme, itt az igazi bizonyíték, hogy az informatikai tudnivalók nem haszontalanok! Hiszen a felsorolt példák

mind azt bizonyítják, hogy a fejlett társadalmak mindennapi életében úgyszólván nincs is olyan terület, ahol valamilyen formában ne kapna fontos szerepet az informatika, a számítógép. Bár a munkaerő kiképzése szakképzési feladat, az alapismeretek elsajátítását az általános képzésnek, a közoktatásnak kell vállalnia, amihez az ismertett könyv is segítséget kíván nyújtani.

Végül a könyv külalakjáról: kézikönyv méretű, jól szerkesztett, jól olvasható és számos ábrával illusztrált kötetet vehetünk kezünkbe. Az ábrák igen egyszerűek, jórészt számítógéppel készített és printeren nyomtatott fekete-fehér rajzok, táblázatok, grafikák, melyek, bár a mondandókat a megfélemlítő helyen és jól illusztrálják (sokszor humoros megfogalmazásban), néhány esetben a minőségük – különösen a fénymásolattal készített esetekben – gyenge, így semmitmondóak. Ilyenkor sokkal jobb lenne egy fénykép (pl. Gutenberg bibliája, lézernyomatató rajza, 0. generációs gépek, MODEM stb.). Érdemes lenne – újabb kiadás remélve – újra átnézni a könyvet stilisztikai szempontból, az idegen kifejezések magyar beolvasását, valamint a használt rövidítések, ezek nyilvánhelyességét ellenőrizve. Hiányzik egy néhány mondatos bevezető vagy „beköszöntő-féle” is, amely a könyvet forgató diákokhoz szólna. Ezen észrevételek ellenére mégis köszönet illeti mindazokat, akik lehetővé tették a könyv „megszületését”.

Janóczki József: *INFORMATIKA alpműveltségi ismeretek. Pedellus BT, Debrecen, 1994.*

KÖRÖSNÉ MIKIS MÁRTA

Miből lesz a cserebogár?

A Budapest IV. kerületi Aradi úti óvodában végzett kísérletek tapasztalatait, eredményeit, gyakorlati alkalmazásának lehetőségeit az ott dolgozó óvodapedagógusok és „külső” szakemberek könyv formájában is megjelentették, azaz közkinccsé tették azt a fejlesztő programot, amelyet a Továbbfejlesztett Óvodai Nevelés Programja mellett napjainkban már szinte minden óvónő alapdokumentumként használ munkájához.

A könyv alkotói gárdájának egyik tagja Balázné Szűcs Judit (a vizuális nevelés mentora) a könyv vizuális nevelésről szóló fejezetének szerzője, országszerte tart előadásokat ebben a témában. Nemrégiben magam is meghallgathattam egy ilyen előadását, amely a Miből lesz a cserebogár? című könyvről épült. A könyv a fent említett fejlesztő program vizuális nevelésről szóló fejezetének részletesebb, tartalmasabb, komplexebb, bővebb leírását, a szerző spontán élményeinek tudatos elemzését tartalmazza.

Az előadás bevezető gondolatai azonosak voltak a könyv bevezető soraival, amelyek – személyes véleményem szerint – nagyon elgondolkodtatóak.

A gyermek a vizuális ingerek töredékét képes csak a gondolkodási folyamatban használni. Így válik, – s váltunk mi magunk is – felnőtte. Aminek következménye, hogy „...a magyarországi felnőtt lakosság jelentős hányada 'vizuális analfabétának' tekinthető.” Vagyis a dolgokat – már felnőttkorban- a legtöbb esetben csak nézzük, de igazából nem látjuk. Ennek gyökerei a gyermekkorba vezetnek vissza, s az óvodai, kisiskoláskori vizuális nevelés fogyatékosságaival magyarázható.

Mindezen érdemes elgondolkodnunk! Mert ha valóban így van, rögtön feltehetjük a kérdést: mégis „Miből lesz a cserebogár?” Mitől válik a gyermek életkorának, tehetségének megfelelő szinten „alkotóművésszé”? És hogy azzá váljon, válhasson, mit tehet, mit kell tennie ennek érdekében az óvónőnek? Fel tudjuk-e tární nevelésünk fogyatékosságait? A szóban forgó könyvből ezekre a kérdésekre is választ, módszertani útmutatást kapunk.